

دولت چهاردهم و عبور از میان بحران‌های بین‌المللی

فرهاد عادل

دبیرکل اندیشکده مطالعات راهبردی ایران و چین

روسیه و اوکراین و نسل‌کشی در غزه به دست رژیم صهیونیستی هستیم. از سوی دیگر فعالیت‌های بی‌ثبات‌کننده قدرت‌های غربی در نقاط مختلف جهان همچنان ادامه دارد و با شکوفایی قدرت‌های نوظهور نظام تک قطبی جهان به رهبری امریکا بیش از گذشته در معرض تهدید قرار گرفته است.

■ ■ ■

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به دو موضوع «ارتباط مستحکم با کشورهایی که در این سال‌ها به ما کمک کردند» و ضرورت «فعال و اثرگذاربودن در حوادث منطقه‌ای و بین‌المللی» نقشه راه کلی سیاست خارجی در دولت چهاردهم را مشخص کردند و با تأکید بر ارتباط با همسایگان و نیز نام بردن از قاره‌های آفریقا و آسیا ضرورت استفاده از ظرفیت‌های به وجود آمده در شرایط جدید بین‌المللی را گوشزد فرمودند که توجه به این توصیه‌ها می‌تواند موجب تعریف نقش اثرگذار ایران در معادلات بین‌المللی جدید شود.

در شرایط فعلی که از آن به عنوان رقابت استراتژیک سه جانبه میان امریکا، چین و روسیه یاد می‌شود شاهد گشوده شدن جبهه‌های تنش در نقاط مختلفی نظیر شرق اروپا، غرب آسیا و ایندوپاسفیک هستیم و به رغم تلاش‌های طرفین برای کنترل شرایط، شدت‌گیری رقابت‌های بین‌المللی می‌تواند به صورت طبیعی منجر به شدت گرفتن تنش‌ها و حتی شروع درگیری‌های جدیدی مانند جنگ اوکراین باشد، اما شرایط پر تنش کنونی به رغم اینکه ایستن خطرات و بحران‌های مختلف است، اما در دل خود فرصت‌هایی را نیز نهفته دارد که بالفعل کردن این فرصت‌ها و تأمین منافع ملی جمهوری اسلامی ایران با هوشمندی و دقت باید از اولویت‌های دولت چهاردهم باشد.

منارعم اوکراین را می‌توان مهم‌ترین رخدادی دانست که صفت‌بندی جدید قدرت‌ها در محیط بین‌الملل را به شکلی واضح عیان کرد. این نزاع را باید برخوردی میان محور قدرت‌های قاره‌ای و قدرت‌های اقیانوسی دانست که روسیه و امریکا در خط مقدم آن حاضر هستند. این نزاع را باید در حقیقت یک پیروزی برای محور غربی به سرکردگی امریکا دانست، زیرا بر اثر این رخداد سال‌ها تلاش روسیه برای ادغام بااروپا شکست خورد و نه تنها این امر میسر نشد، بلکه شکاف میان اروپا و روسیه بیشتر و وابستگی این قاره به محور قدرت‌های دریایی به رهبری امریکا تمدید شد.

همچنین ایسن منازعه از جهت دیگری نیز یک پیروزی برای محور غربی و امریکا به شمار می‌آید، زیرا در پی آن میدان نزاع به محدودهای کشیده شد که آن را می‌توان حیات خلوت روسیه دانست. در نگاه ایده‌آل روسیه، پیش از این وقایع این امکان وجود

مسکن

داشت که ضمن فاصله گرفتن بریتانیا از اروپا به واسطه برگزیت، شاهد ورود ضلع سوم دیگری به اتحاد با قدرت‌های اروپایی آلمان و فرانسه باشیم. در چنین شرایطی رابطه‌ای برد – برد میان اروپا و روسیه می‌توانست شکل گیرد که در آن پذیرش روسیه در محور اروپایی این قاره را از قدرت بیشتری برای پیگیری سیاست‌های مستقل برخوردار می‌کرد.

پیوند انرژی روسیه با صنعت اروپایی جهان را با ظهور محور قدرت جدیدی روبه‌رو می‌کرد که نسبت به گذشته استقلال بیشتری برابر امریکا می‌توانست داشته باشد و بازی برد بردی را برای اتحاد روسیه، آلمان و فرانسه رقم می‌زد، اما طرح‌ریزی دقیق امریکا در میدان استراتژی نه تنها از تحقق این رؤیا جلوگیری کرد، بلکه روسیه را به دشمن اول اروپا بدل ساخت و موجب تحکیم اتحاد محور ترانس آتلانتیک شد.

تهدیدنمایی از روسیه برای اروپا موجب شد تا اعضای جدیدی نظیر نروژ و فنلاند به عضویت ناتو درآیند و دیوار دفاعی ناتو در شرق، برابر

است. از طرف دیگر چون کالای وارداتی ندارد، بخش دیگر افزایش قیمت تحت تأثیر سیاست‌هایی است که خود دولت‌ها مستقیماً در حوزه زمین و مسکن وضع کرده‌اند.»

وی در ادامه با بیان شرایط مسکن در زمان دولت هاشمی

رفسنجانی افزود: «مثلاً در دوره آقای مرحوم هاشمی رفسنجانی، آقای آخوندی که وزیر مسکن بودند سیاست مسکن پاک مخفف پس‌انداز، انبوه‌سازی و کوچک‌سازی را داشتند و چارچوب فکری ایشان اینطور بود که باید از سرمایه‌گذار حمایت کنیم که خانه‌های کوچک بسازند و پس‌انداز مردم برای خانه‌های کوچک برود. اثر آن سیاست این شد که سرمایه‌گذاران شروع به ساخت‌وساز کردند، وام‌های خوبی هم گرفتند اما آنها دنبال حاشیه سود خود بودند در صورتی که می‌دانست مشکل حل نشد و تورم مسکن ایجاد شد.»

■ **۸ سال بی‌تدبیر، ۸ سال رها شدگی**

این کارشناس مسکن به ادامه یافتن سیاست دولت سازندگی در دولت تدبیر و امید هم اشاره کرد و توضیح داد: «در دوره آقای روحانی مجدداً در شش سال وزارت آقای آخوندی بار دیگر همان نگاه دولت آقای هاشمی بر گشت، به علاوه اینکه در این دوره محدود کردن شهرها و ایجاد محدده شهری نیز اضافه شده بود. بنابراین اجازه توسعه به شهرها داده نمی‌شد که همین امر عامل افزایش قیمت زمین شد. از سوی دیگر، در سال‌های پایانی دولت آقای روحانی بورس کنشش جذب سرمایه‌هاش را از دست داد، در نتیجه سرمایه‌های بورسی هم به سمت بخش‌هایی کم ریسک مثل دلار، طلا، زمین و مسکن رفتند. در این دو دوره علاوه بر تورم عمومی، سیاستگذاری‌های دولت به جای آنکه حامی مردم باشد از انبوه‌سازها حمایت می‌کرد و عرضه زمین به صورت محدود انجام می‌شد. به همین علت تورم ایجاد شد.»

بخش مسکن در هشت سال دولت روحانی به زعم بسیاری از کارشناسان تقریباً بدون هیچ حمایتی رها شد و نتیجه آن شد که بازار با یک انباشت تقاضا زیادی روبه‌رو شد که دولت بعد باید در مدت زمان کوتاهی به آن پاسخ می‌داد. افشین پروین‌پور، کارشناس اقتصاد مسکن می‌گوید: «در دولت روحانی شش سال سیاستگذاری مسکن دست فردی بود که کاملاً جلوی ساخت‌وسازی که

روسیه تثبیت شود. بر همین اساس می‌توان توقع داشت که نزاع در اوکراین تا حصول نتیجه مورد نظر غرب که مستحکم تر شدن دیوار جدایی میان اروپا و روسیه است، ادامه داشته باشد، اما این واقعه اگرچه ممکن است فرصت‌هایی را از روسیه گرفته باشد، اما برای ایران درجه‌هایی جدید گشوده است. با به هم خوردن معامله برد – برد بالقوه روسیه و اروپا، روسیه مجبور است که نگرشی منحصر به فرد در قبال ایران اتخاذ کند و ایران را با عینک اروپایی ننگرد. البته به رغم اینکه روسیه نیازمند است تا ایران را از درجه به فردی ببیند، اما از نظر من این نگاه هنوز به شکل کامل در روسیه شکل نگرفته است. البته این موضوع می‌تواند برای ایران یک فرصت باشد، چراکه اگر ایران نگرشی واقع‌بینانه از همکاری‌ها را به ابتکار خود به طرف روس پیشنهاد دهد، به شکلی که در آن منافع برد – برد لحاظ شود، فرصت‌های جدیدی برای ایران شکل خواهد گرفت.

یکی از مهم‌ترین فرصت‌ها برای ایران تغییر این دیدگاه غربی و ناخذ است که در آن ایران همواره کشوری تصور می‌شود که فروشنده

کالاهای خام و نیمه‌خام است و در قبال آن کالاهای صنعتی و فناوری وارد می‌کند. در حالی که با تغییر مناسبات حاکم بر روابط ایران و روسیه در پی جنگ اوکراین و تعمیق شکاف میان روسیه و غرب، ایران از این فرصت برخوردار است که با تعریف زمینه‌های مشترک همکاری با روسیه در مناطقی نظیر قفقاز و آسیای میانه، در کنار هدف گرفتن بازار روسیه و توسعه تعاملات با آن، همکاری‌های چندجانبه‌ای در کشورهای آسیای میانه و قفقاز شکل دهد و به صادرات توان فنی، مهندسی و فناوری بپردازد که در این مناطق مورد نیاز است. در چنین شرایطی و با تعریف بسترهای مشترک همکاری با روسیه در این مناطق می‌توان شاهد بلوغ بیشتر توان شرکت‌های ایرانی و در حوزه‌های فنی و صنعتی بود که در تعامل با شرکای روس می‌تواند رخ دهد.

از طرفی باید توجه داشت که کشورهای آسیای میانه منابع غنی‌ای از منابع هستند که در خشکی محصورند. شکل‌گیری همکاری‌های چندجانبه میان ایران، روسیه و کشورهای آسیای

متوسط قیمت مسکن طی چهار سال ۴۳۷ درصد رشد کرده بود و از متری ۵ میلیون و ۶۳۰ هزار تومان در سال ۹۶ به ۳۰ میلیون و ۲۷۴ هزار تومان در سال ۱۴۰۰ رسیده بود. در این زمان بود که قانون جهش تولید مسکن در شهریور ۱۴۰۰ تصویب و به تأیید شورای نگهبان رسید. طبق ماده یک این قانون دولت موظف است تا در چهار سال نخست اجرای آن سالانه به طور متوسط حداقل یک میلیون واحد مسکونی در کشور عرضه کند. به واسطه همین قانون و نیاز که کشور به ساخت یک میلیون مسکن در سال داشت، مسئولان دولت سیزدهم به کرات از وعده ساخت ۴ میلیون مسکن در انتها دولت گفتند و تأکید کردند. قول داد همه تلاش خود را برای تحقق این وعده به کار خواهند گرفت.

البته در ابتدا موانع زیادی بر سر راه این موضوع قرار داشت و باعث کندی طرح شد، اما در نتیجه همه اقدامات انجام شده

از سوی مجموعه دولت و شخص رئیس‌جمهور فقید با وجود تورم عمومی بالا در کشور سرعت رشد تورم مسکن کاهش پیدا کرد و روند صعودی تورم مسکن نزولی شد.

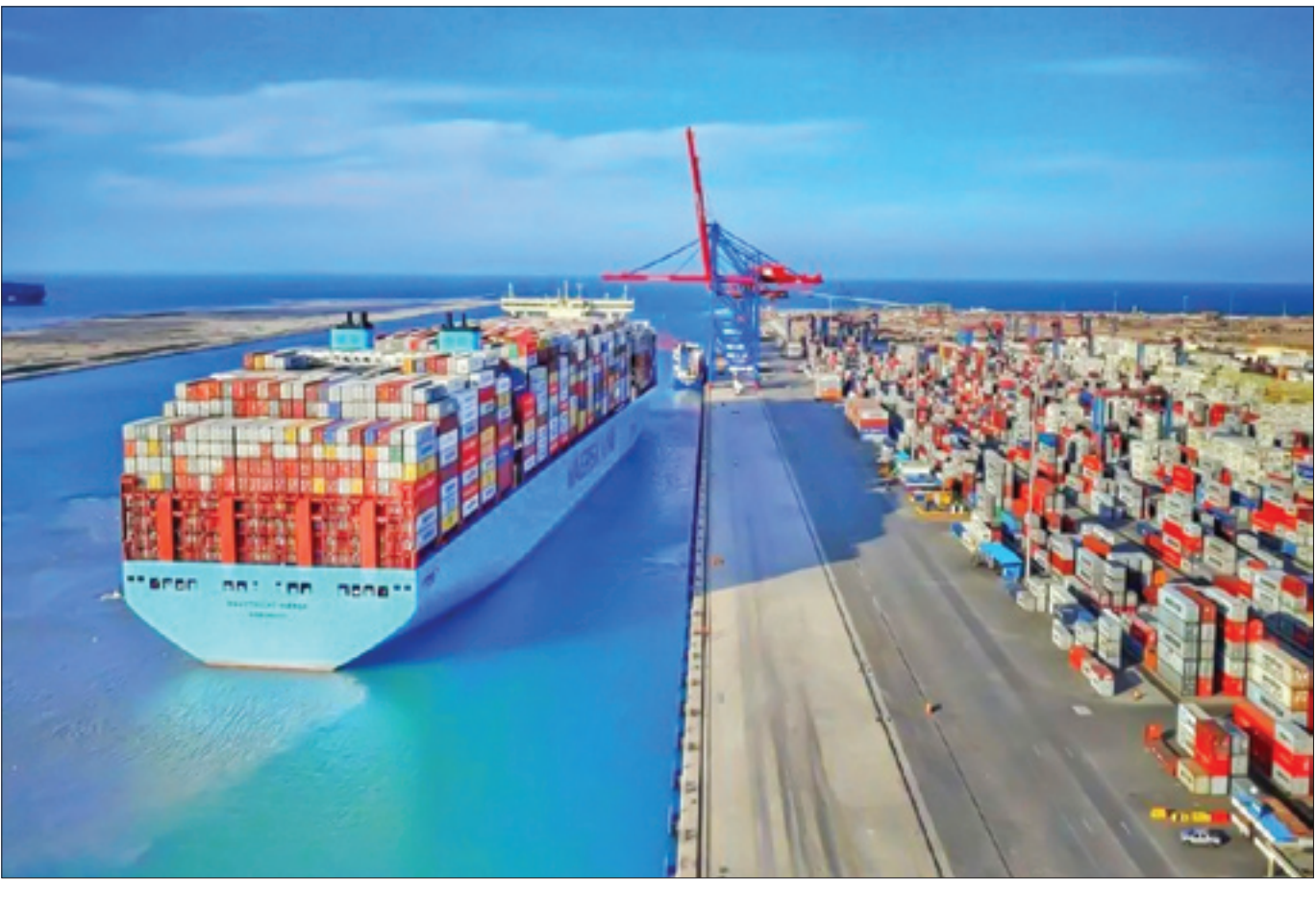
■ **عملکرد درست دولت سیزدهم برای مسکن بهتر از سایر دولت‌ها**

شکوهی در خصوص سیاست‌های دولت سیزدهم و مشکلاتی که در ابتدا راه دولت وجود داشت، گفت: «در دوره اخیر زیرساخت‌های قانونگذاری کمک کرد که دولت تا حدی رویه‌های غلط قبلی را تکرار نکند. از جمله خود قانون جهش تولید مسکن ظرفیت‌هایی را ایجاد کرد که دولت بتواند تا حدی بازار مسکن را کنترل کند. همین امر عاملی شد تا سرمایه‌ها به خصوص سرمایه‌های خرد به سمت قانون جهش تولید مسکن حرکت کنند. در برنامه هفتم همه بحث عرضه زمین مطرح شد که خود عاملی برای کاهش قیمت زمین است. در صورتی که زمین‌ها اصولی و بدون سوداگری به گروه‌های هدف واقعی برسد می‌تواند باعث کاهش قیمت زمین نیز شود.»

او در ادامه افزود: «دوره‌ای که قانون جهش تولید مسکن برای این موضوع در نظر گرفت یک دوره چهار ساله بود که هنوز به اتمام نرسیده است، اما موانعی برای اجرای آن وجود داشت. بخشی از آن به این خاطر بود که در درون خود وزارت راه و شهرسازی اهتمام و هماهنگی لازم وجود نداشت. به عنوان مثال قانون جهش تولید مسکن تصریح کرده بود که ظرف سه ماه از زمان تصویب به این قانون وزارت راه و شهرسازی موظف است برنامه جامع مسکن را تصویب کند. در حال حاضر سه سال از ابلاغ آن گذشته و هنوز برنامه جامع مسکن تصویب نشده است. همچنین بعضی از کارها نیاز به اهتمام و عزم مدیریتی داشت که به دلیل اختلاف‌های بین معاونت‌های مختلف وزارت راه و شهرسازی همگرایی کم بود.»

■ **تلاش برای بهبود با کسب تجربه**

این کارشناس مسکن در پایان تصریح کرد: «در زمان آقای بذرشاش تا حدی زمینه برای انجام برخی کارها فراهم شده بود که با شهادت آقای رئیسی همچنان برخی از کارها به آن حد انتظار نرسید. با تمام این اوصاف به نظرم سیاستگذاری مسکن در دولت آقای رئیسی از همه بهتر بود. البته کارشناسان و مدیران که روند تدریجی داشتند و برخی از اشتباهات را کم‌کم متوجه شدند. به عنوان مثال اوایل انقلاب این تصور حکمفرما بود که با پیمانکاران دولتی مشکلات مسکن را می‌توان حل کرد. به مرور زمان متوجه شدند، مردمی‌سازی بهتر است و در حال حاضر دولت به سمت مردمی‌سازی رفته و کارشناسان درک بیشتری در طول این دوره پیدا کرده‌اند.»

کالاها